

СПОГАДИ ДЕКАНА

ІЛЬКО В.І.

Відзначаючи 55-річчя Ужгородського державного університету, ми, колишні його випускники-історики, з теплотою і вдячністю згадуємо своїх викладачів-наставників, які щедро передавали нам свої фахові знання і педагогічний досвід. У моїй пам'яті й досі збереглися приємні спомини про пам'ятний випуск істориків, який відбувся наприкінці 1954 року, тоді нам в урочистій обстановці було вручено диплом про вищу освіту. Ми від усієї душі дякували нашим педагогам-доцентам М.М.Лелекачу, Ф.М.Потушняку, Ю.М.Саку, Я.А.Чубукову, В.І.Негочаєву та іншим за їх невтомну та благородну працю, за путівку в життя.

Пригадую урочисті збори університету, присвячені черговому випуску спеціалістів – істориків, філологів, біологів і медиків (1954 р.), вони проходили у невеликому літньому амфітеатрі, розташованому біля Наукової бібліотеки (там зараз знаходяться лабораторії фізичного факультету). У президії зборів, поруч з доцентами, ректором В.Г.Ткаченком і проректором з навчальної роботи М.П.Редьком, як почесний гість, знаходився голова Закарпатського облвиконкому, колишній голова Народної Ради Закарпатської України, відомий громадсько-політичний діяч І.І.Турияниця, причетний до заснування першого в краї вищого учебного закладу. На зборах зі словами вдячності за здійснення заповітної мрії – одержати вищу освіту, виступили представники факультетів, відмінники навчання. Мені теж випала честь виступити від імені своїх однокурсників.

І ось через 20 років після цієї події, тобто у 1974 році, мене, колишнього випускника, обирають деканом історичного факультету (перевірався у 1978 р.). До речі, тоді вперше на таку посаду з випускників-істориків обрано корінного закарпатця. Та в цьому не було нічого дивного. Адже в 60-70 рр. ректор університету професор Д.В.Чепур, продовжуючи кадрову політику свого попередника професора І.І.Ленарського, приділяв постійну увагу питанню підбору і розстановки кадрів з числа уродженців краю. Так, завдяки державницькій національній політиці цих мудрих мужів, керівників вузу, у різний час деканами факультетів працювали доценти А.М.Ігнат, М.В.Симулик,

Ю.І.Балега, В.В.Немеш, Г.М.Рошко, Ю.В.Меліка, майбутні професори П.М.Лизанець, В.І.Добош, М.І.Головей, І.М.Мешко, В.І.Комендар, В.М.Бенца та інші. Поряд з цим, десятки корінних закарпатців працювали завідувачами кафедр різних факультетів.

Мине не багато часу і ректорами УжДУ стануть колишні вихованці Д.В.Чепура – уродженці краю, відомі вчені фізики, професори В.І.Лендел і В.Ю.Сливка. Нинішній керівник вузу В.Ю.Сливка, продовжуючи кращі традиції свого вчителя, спираючись на підтримку і досвід вчених-педагогів, робить все для того, щоб по всіх показниках вивести університет на європейський рівень. Та для цього, попри всі труднощі, є всі підстави. За 55 років існування вузу його колектив зріс кількісно і якісно. Цьому перш за все сприяли аспірантура, докторантура та інші форми підготовки висококваліфікованих кадрів: науковців, педагогів вищої школи.

За 55 років значні зміни сталися в складі професорсько-викладацького складу історичного факультету, з яким пов'язана вся моя педагогічна, науково-дослідна та громадська робота. Двадцятиліття, яке передувало обранню мене деканом, було наповнено багатьма життєвими подіями.

В 1954-57 рр. – навчання в аспірантурі при кафедрі історії СРСР. Моїми колегами по аспірантурі були майбутні доценти-історики С.Ю.Пруниця, О.В.Хланта, філологи – Ю.І.Балега, К.Й.Галас, Ю.Д.Турияниця, медики – С.А.Ясинчак, П.Г.Мізун, філософ – В.М.Логойда, майбутні академіки – мовознавець В.В.Німчук, та літератор О.В.Мишанич. В 1960 р. при Інституті історії АН УРСР захистив кандидатську дисертацію. В 1957-1960 рр. – ст. лаборант кафедри загальної історії. В 1960-1973 рр. пройшов усі етапи викладацької стезі – викладач, ст. викладач, доцент, професор кафедри історії СРСР.

В цей період розробив і читав студентам денного і заочного відділень такі нормативні курси: історія первісного суспільства, основи етнографії, історія СРСР, а також інші. У своїй роботі завжди відчував підтримку і допомогу з боку доцентів В.І.Негочаєва, С.О.Мищенко, професорів І.Г.Шульги, М.В.Трояна. Вони допомагали мені в удосконаленні методики викладання, оволодінні педагогічною майстер-

ністю. Працюючи на кафедрі, намагався домогтися ефективності проблемного читання лекційних курсів, підвищення якісних показників студентів у навчанні. Для цього постійно дбав про їх забезпечення методичними розробками, які частково й видрукував.

У 60-70-ті рр. керував виробничою (музейною, архівною) практикою студентів денного й заочного навчання, яка проходила в Москві й Ленінграді, а також в Обласному державному архіві м.Берегова. Випускники одержували певні знання з архівознавства та музезнавства. Корисною була ознайомча практика студентів-істориків в Сегеді та Ніредьгазі (Угорщина), а також Пряшеві і Кошицах (Словаччина), якою мені доводилось керувати. Керівництво братніх вузів, з якими Ужгородський університет уклав договір про співробітництво, робило все можливе, щоб студенти протягом трьох тижнів максимально ознайомились з історією і культурою угорського, словацького народів.

В 1974-1980 рр. моя педагогічна робота поєднувалась з адміністративною. Як зазначалось вище, в 1974 р. мене було обрано деканом історичного факультету. У своїй роботі на цій посаді з самого початку постійно відчував підтримку з боку ректора університету професора Д.В.Чепура, проректорів – М.О.Лакизи, С.М.Кішка, доцента І.М.Чаварги, завідуючих кафедрами факультету професорів І.М.Гранчака, М.В.Трояна, С.О.Міщенко.

Завдяки допомозі досвідчених педагогів – керівників кафедр, високому професіоналізму професорсько-викладацького складу деканат у другій половині 70-х років домігся неабияких успіхів в організації навчально-виховного процесу, підвищенні якості підготовки майбутніх спеціалістів. Як засвідчують архівні документи, студенти-історики стаціонару майже щороку за підсумками успішності серед гуманітарних факультетів університету займали перші місця.

Запорукою успіхів було те, що студентів навчали добре підготовлені в теоретичному і методичному плані викладачі з числа випускників факультету, які попрацювавши на освітняській ниві вчителями, директорами шкіл, згодом повернулись в рідну альма-матер. Це М.П.Тиводар (Дубівська СШ), Т.М.Сопко (Солотвинська СШ), В.В.Пальок (Ракошинська СШ), В.І.Олаг (Вишківська СШ), О.С.Мазурок (Усть-Чорнянська СШ), Д.Д.Данилюк (Вільхівсько-Лазівська СШ), а також В.С.Поляк, В.П.Мельник, О.Д.Довганич та інші, які раніше працювали в різних сферах культурно-освітнього і громадсько-політичного життя.

З досвідом вузівської роботи восени 1965 р.

влився в колектив Г.В.Павленко, який протягом 1959-1962 рр. працював викладачем нової історії в Южно-Сахалінському педагогічному інституті. Після закінчення аспірантури поповнили викладацький склад випускники університету І.Г.Шершун, І.О.Мандрик, В.Є.Задорожний, Г.І.Ігольникова. Викладачами стали і добре вписалися в колектив колишні старші лаборанти кафедр Г.В.Божук, І.Г.Повхан, працівники навчальної частини університету К.І.Гурницький, В.Д.Коваленко.

У 70-х р. інтенсивно працювали над своїми докторськими дисертаціями доценти Е.А.Балагурі, Г.В.Павленко, не відставали від них їх колеги В.Є.Задорожний, О.С.Мазурок, М.П.Тиводар, переборювали труднощі на шляху до захисту своїх докторських дисертацій ветерани факультету Я.І.Штернберг, М.В.Арсентев. Отже, помітно активізувалась не тільки навчально-методична, але й науково-дослідна робота викладачів факультету, що, в свою чергу, сприяло підвищенню ефективності навчально-виховного процесу. У цей період студентський колектив формувался з юнаків і дівчат-дітей трудивників гірських і передгірських районів Карпатського краю, випускників середніх шкіл різних місцевостей країни. Сьогодні, через чверть століття, мені, колишньому декану, приємно усвідомлювати, що був причетний до прийому чисельного загону майбутніх спеціалістів-істориків, значна частина яких і досі з повною віддачею трудиться на освітняській ниві. Інші – добре зарекомендували себе у вузах і наукових установах, різних сферах господарського і культурного життя країни.

Мені, як декану факультету, доводилось постійно працювати зі студентським активом, багато уваги приділяти створенню належних умов для навчання і відпочинку студентів. Та це й зрозуміло. Адже переважній більшості студентів була притаманна любов до обраної професії. Вони намагались бути прикладом у навчанні і громадській роботі, відчували відповідальність за доручену справу. Пригадується, як завжди хвилювались, вболівали за випуск факультетської стіннівки Павло Рушак і Надійка Гранчак, з якою завзятістю “боролись” за трудову дисципліну в академгруппах громадський декан, іменний стипендіат Сергій Устич, старости – Микола Олашин, Михайло Козак, Іван Голубка, Надія Кипещук, Іван Фелді та інші. Представники громадського деканату займались організацією художньої самодіяльності, спортивних змагань, поселенням до гуртожитку і забезпеченням там внутрішнього розпорядку.

В академгрупах між окремими юнаками і дівчатами встановлювались щирі почуття дружби, які з часом переросли у велике кохання, привели до створення родин. У другій половині 70-х з'їднали свої долі і справили весілля Ольга Домбай і Валерій Мисенко, Олена Геґеюш і Михайло Повх, Надія Кипешук та Іван Фелді, Надія Гранчак та Василь Керецман, Ірина Лемак та Олег Ладижець, Валентина Дорожкіна та Павло Руцак, Ганна Ліба та Сергій Бокотей, Галина Баб'як та Олег Сліпецький, всі вони досі зберегли лебедину вірність один одному і є особистим прикладом для своїх дітей.

Відмінне навчання, схильність до науково-дослідної роботи сприяли тому, що згодом через аспірантуру частина випускників часів мого деканатства здобула наукову ступінь кандидата наук, стала викладачами вузів України. Моїми колегами по роботі в УжДУ стали Павло Білак, Юрко Бисага, Іван Вовканич, Володимир Галас, Надія Гранчак-Керецман, Василь Керецман, Микола Олашин.

Відповідальні посади в обласній раді та адміністрації займають Володимир Приходько (канд. наук), Іван Голубка, Борис Качур, Семен Волощук, Петро Федесяк та інші, а Михайло Рябець – голова Центральної виборчої комісії країни. На дипломатичній роботі за кордоном – в Чехії і Словаччині перебувають Сергій Устич, Іван Грицак, Петро Петрище. Вірно несуть службу на українсько-угорському та українсько-словацькому кордоні митники Іван Фелді, Ігор Висоцький, Михайло Повх, Іван Шляхта, Михайло Козак, Володимир Шершун та інші. Відповідальні посади в обласному управлінні МВС займають Василь Дідик та Віктор Легеза. З повною віддачею на своєму робочому місці трудяться працівники Наукової бібліотеки УжДУ Оксана Пеца та Ольга Десятникова, а в Закарпатському краєзнавчому музеї – колишня відмінниця навчання Надія Печора. Добру згадку про себе залишили не тільки активні учасники художньої самодіяльності, спортсмени, але й студенти – члени будівельного загону “Патріот”, до створення якого я був причетний. Студенти місяцями в 1974-80 рр. споруджували нинішній навчальний корпус, а вечорами за окремим розкладом у приміщенні гуртожитку № 1 УжДУ оволодівали програмовим матеріалом. Це Павло Білак, Адальберт Браун, Іван Голубка, Василь Деркач, Іван Дьолог, Василь Петрушка, Павло Носиков, Михайло Півкач, Іван Добра, Василь Фречка, Анатолій Тронь, Василь Кузьмик та інші. Теперішні студенти повинні бути вдячні своїм попередникам за їх труд, за те, що тепер

вони вчаться у світлих приміщеннях корпусу, спорудженого їх попередниками. В 70-х р. викладачі факультету брали активну участь у суспільно-політичному житті вузу, міста, області. Вони періодично виступали з лекціями перед трудовими колективами та інтелігенцією у районах області, допомагали молоді в організації художньої самодіяльності, виїзду студентів аматорів із концертами у села (с.Павлово, с.Часлівці на Ужгорощині, с.Велика Паладь на Виноградівщині та ін.). А хіба можна забути хвилюючу зустріч 1978 р. між робітниками Тересвянського ДОКу із студентами та викладачами факультету, яка закінчилась великим концертом у залі кінолекторію товариства “Знання”, а згодом повторилася у Будинку культури с.Тересви. Такі традиційні зустрічі студентів з сільською і робітничою молоддю сприяли трудовому та естетичному вихованню студентської молоді.

Ось такими є окремі сторінки літопису нашої альма-матер. Вважаємо, що нинішньому керівництву не слід забувати про те позитивне і корисне, яке не так давно мало місце в діяльності професорсько-викладацького і студентського колективу, а використати у своїй роботі.